

www.cemmis.edu.gr

Κέντρο Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

12 Σεπτεμβρίου 2013

ΓΝΩΜΗ

Η Ελλάδα και ο συριακός εμφύλιος: προτάσεις πολιτικής

Σωτήρης Ρούσσοσ*

Μετά την επισπεύδουσα και χωρίς σύνεση δήλωση της κυβέρνησης για συμμετοχή στην αμερικανική επίθεση κατά του ασαντικού καθεστώτος, πολλοί έθεσαν το ερώτημα ποια θα ήταν η ορθή πολιτική: να μείνουμε έξω από αυτήν την περιπέτεια χάνοντας κάθε πρωτοβουλία έναντι της γείτονος ή να σπεύσουμε να δηλώσουμε προθυμία στα αιτήματα της υπερδύναμης αναμένοντας να κερδίσουμε από τα αποφάγια (leftovers) της ερντογανικής στρατηγικής; Θα επιχειρήσουμε να δούμε ποια θα ήταν η ορθότερη από πλευράς εθνικού συμφέροντος πολιτική, με συγκεκριμένα βήματα και πρακτικές προτάσεις.

* Αναπληρωτής Καθηγητής και επιστημονικός υπεύθυνος του Κέντρου Μεσογειακών, Μεσανατολικών & Ισλαμικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Πρώτα έπρεπε να τεθούν οι στόχοι της ελληνικής πολιτικής. Ο στόχος δεν θα ήταν βέβαια ο τερματισμός της σύγκρουσης. Κάτι τέτοιο θα ήταν μαξιμαλιστικό και τελικά ατελέσφορο. Οι στόχοι θα ήταν τέσσερις. Πρώτον, η ανάδειξη της χώρας ως μεσολαβητικού διαύλου σε περιφερειακό επίπεδο, δεύτερον, η αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης και του προσφυγικού ρεύματος, τρίτον, η ανάδειξη της ανάγκης προστασίας και στήριξης των χριστιανικών πληθυσμών στη Συρία και γενικότερα στη Μέση Ανατολή, και τέταρτον, η αποσόβηση γεωπολιτικών εξελίξεων που θα έβαζαν σε κίνδυνο τη θέση της Κύπρου και θα έθεταν εν αμφιβόλω τις προοπτικές εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων της Ελλάδας και της Κύπρου. Ο σχεδιασμός της υλοποίησης των στόχων αυτών θα μπορούσε να ανατεθεί σε μια ειδική ομάδα (task force) από εκπροσώπους της πολιτικής ηγεσίας, διπλωμάτες και ειδικούς εξωτερικούς συνεργάτες. Η ομάδα αυτή θα προχωρούσε στην επιστημονική καταγραφή της κατάστασης και θα πρότεινε επιμέρους κινήσεις.

Δεύτερον, θα έπρεπε να πραγματοποιηθούν επισκέψεις της ηγεσίας του υπουργείου Εξωτερικών, του υπουργού ή των υφυπουργών, σε όλες τις χώρες που εμπλέκονται στη συριακή κρίση έμμεσα ή άμεσα. Οι επισκέψεις αυτές δεν θα απέκλειαν κανέναν, θα περιελάμβαναν δηλαδή τη Βηρυτό, το Αμμάν, το Τελ Αβίβ, την Ντόχα, τη Ριάντ, την Άγκυρα και την Τεχεράνη. Σημαντικοί ειδικοί απεσταλμένοι (π.χ. πρώην υπουργοί ή πρέσβεις με προηγούμενη εμπειρία και επαφές στην περιοχή) θα μπορούσαν να έχουν επαφές με το συριακό καθεστώς. Επίσης, ειδικοί απεσταλμένοι θα αναλάμβαναν εκτεταμένες επαφές με πλευρές της συριακής αντιπολίτευσης και θα εγκαθιστούσαν σταθερές σχέσεις επικοινωνίας. Βέβαια οι επαφές σε υπουργικό επίπεδο θα έπρεπε να γίνουν και με τις ΗΠΑ και Ρωσία. Οι επισκέψεις θα καθιστούσαν τη χώρα προνομιακό συνομιλητή και δίαυλο προς την Ε.Ε., ιδιαίτερα μάλιστα αν σκεφτεί κανείς τη δυνατότητα της Ελλάδας να έχει καλές σχέσεις εμπιστοσύνης με όλα τα μέρη της σύγκρουσης.

Τρίτον, η Αθήνα θα μπορούσε να συγκαλέσει μια συνάντηση (όχι σύνοδο) όλων των ορθόδοξων προκαθημένων στη Μέση Ανατολή για να συζητηθεί το ζήτημα των συνεπειών των αραβικών εξεγέρσεων στη Μέση Ανατολή στη ζωή και την ίδια την ύπαρξη των χριστιανικών κοινοτήτων. Η σύσκεψη αυτή θα μπορούσε να μετεξελιχθεί σε ένα παρατηρητήριο για τις χριστιανικές κοινότητες στην περιοχή, σε συνεργασία με τον ΟΗΕ και την Ε.Ε.

Τέταρτον, αφού θα είχε περατωθεί ο κύκλος των διαβουλεύσεων και των επαφών με όλες τις πλευρές, η Ελλάδα θα έπρεπε να ζητήσει την έκτακτη σύγκληση του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων της Ε.Ε. με θέμα τη συριακή κρίση. Η Ελλάδα θα μπορούσε εκεί να καταθέσει δύο βασικές προτάσεις. Πρώτον, τη δημιουργία ενός ενιαίου κώδικα συμπεριφοράς (code of conduct) απέναντι στη συριακή κρίση και τη συγκρότηση μιας ενιαίας ευρωπαϊκής στρατηγικής απέναντι στις αραβικές εξεγέρσεις. Στα πλαίσια αυτής της στρατηγικής θα έπρεπε να δημιουργηθεί θέση Ειδικού Απεσταλμένου της Ε.Ε. με ειδική ομάδα, κατά τα πρότυπα της δημιουργίας του Ειδικού Απεσταλμένου για την Ειρηνευτική Διαδικασία στη Μέση Ανατολή τη δεκαετία του 1990. Δεύτερον, την έναρξη μιας σοβαρής συζήτησης για την αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος και την απαρχή μιας γενναίας αναθεώρησης του κανονισμού Δουβλίνο II για τον αναλογικό επιμερισμό του προσφυγικού σε όλα τα κράτη-μέλη.

Τα παραπάνω θα καθιστούσαν τη χώρα μας σημαντικό εποικοδομητικό παίκτη στην περιοχή, με ρόλο που θα εκπήγαζε από πολιτικές αρχών και σεβασμού του διεθνούς δικαίου και όχι από ηγεμονικές αξιώσεις όπως αυτές γειτόνων της Συρίας. Αυτή η θέση θα αναβάθμιζε την Ελλάδα, ιδιαίτερα μάλιστα τώρα που οι μετοχές της Τουρκίας είναι σε σταθερή πτώση στο πολιτικό χρηματιστήριο της περιοχής και όχι μόνο. Τέλος, θα δημιουργούσε τις καλύτερες προϋποθέσεις για λύσεις σε κρίσιμα προβλήματα όπως αυτό της αναθεώρησης του Δουβλίνο II.

Και αν κάποιος θέσει το ζήτημα της έλλειψης κονδυλίων στη μνημονιακή διακυβέρνηση, υπάρχουν απαντήσεις. Μόνο οι πόροι για τη μετακίνηση χιλιάδων ανδρών και γυναικών

των δυνάμεων ασφαλείας και των ΜΑΤ ανά την επικράτεια για την καταστολή των κοινωνικών κινητοποιήσεων θα αρκούσαν για την υλοποίηση μιας συγκροτημένης εξωτερικής πολιτικής απέναντι στη συριακή κρίση.

Αντί όλων αυτών, οι ελληνικές κυβερνήσεις αναλώθηκαν σε μια μονομανία επισκέψεων στο Ισραήλ, αφήνοντας σε όλους τους άλλους την απόλυτη πρωτοβουλία κινήσεων στην Ανατολική Μεσόγειο. Η ενίσχυση των σχέσεων με το Ισραήλ είναι επιθυμητή στο μέτρο που δεν συγκρούεται με τις πάγιες θέσεις της Ελλάδας για την τήρηση του διεθνούς δικαίου και της διεθνούς νομιμότητας και όταν δεν στοχεύει τρίτες χώρες. Δεν μπορεί όμως μόνο με αυτή τη συνεργασία να παίξει η Ελλάδα τον ρόλο που της αξίζει στην Μεσόγειο. Αν και έχει χαθεί πολύτιμος χρόνος, η συνέχιση της συριακής κρίσης και οι περίπλοκες συνθήκες που θα δημιουργηθούν από μια ενδεχόμενη αμερικανική επέμβαση, συνηγορούν στην ανάληψη πρωτοβουλιών από την Ελλάδα όπως αυτές που αναλύθηκαν. Χρειάζεται όμως να υπάρχει η απαραίτητη πολιτική βούληση για πραγματικά πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική.

**** Το κείμενο έχει δημοσιευτεί, στο μεγαλύτερό του μέρος, στην εφημερίδα Ρήξη φ. 96**

Το ΚΕΜΜΙΣ εγκαινιάζει μια σειρά από άρθρα και αναλύσεις οι οποίες παρουσιάζουν διαφορετικές γνώμες και οπτικές γωνίες για διάφορα θέματα της Μέσης Ανατολής και του Ισλαμικού Κόσμου, οι οποίες προέρχονται από αναλυτές που δεν ανήκουν στο δυναμικό του ΚΕΜΜΙΣ.

Το Κέντρο Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών φιλοξενεί πληθώρα διαφορετικών απόψεων στα πλαίσια του ελεύθερου ακαδημαϊκού διαλόγου. Οι απόψεις αυτές δεν αντανakλούν υποχρεωτικά τις απόψεις του Κέντρου.

